

محشای قانون جرایم رایانه‌ای

مؤلفان:

دکتر محمد رضا الهی‌منشی	ابوالفضل سدره‌تشین
دادیار دادرسی دیوان عالی کشور	کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی
عضو هیئت علمی دانشگاه	مدرس دانشگاه

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	: الهی منش، محمدرضا؛ ۱۳۴۶-
عنوان قراردادی	: ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآورنده	: محشای قانون جرایم رایانه‌ای / مولفان محمدرضا
الهی منش، ابوالفضل سدره‌نشین	
مشخصات نشر:	: تهران، مجد، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۴ ص.
موضوع	: جرایم کامپیوتری -- قوانین و مقررات -- ایران
شناسه افزوده	: سدره‌نشین، ابوالفضل؛
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۰ الف ۷ / ک ۲ KMH۸۰
رده‌بندی دبیری	: ۳۴۳/۵۵.۹۹۴۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۶۷۵۹۷۳

محشای قانون جرایم رایانه‌ای

مؤلفان: محمدرضا الهی منش، ابوالفضل سدره‌نشین

ویراستار: عباس ایلخان

تصحیح و مقابله: مهسا حمداللهی

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۱ - تعداد: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۷۵۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ و منحصراً به «مجد» است.

دفتر مرکزی

تهران، خیابان ۱۲ فروردین، تقاطع خیابان وحدت نظری، پلاک ۱۰۸

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۶۳۳۸۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۰۷۰-۶
ISBN: 978-600-193-070-6

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تزییرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم - تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸

شعبه اردبیهشت: خیابان اردبیهشت (منیری جاوید)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷ - تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

شعبه کریمخان: بلوار کریمخان، بعد از خردمند شمالی، پلاک ۴۳، واحد ۱ شرقی - تلفن: ۸۸۸۳۴۳۳۷

شعبه یزد: خیابان فرخی یزدی، مجتمع تجاری شقایق، طبقه هم کف - تلفن: ۶۲۶۸۶۷۰ - ۰۳۵۱

www.majdlaw.com

E-mail: mailmajd@yahoo.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

ارسال پیامک حاوی نام و نام خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره ۳۰۰۰۸۷۷۶۷۷

فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید مبرز حقوق کشور بطور منظم منتشر می‌شود.

فهرست مطالب

درآمد.....	۹
بخش اول: جرایم و مجازات‌ها.....	۱۱
فصل اول: جرایم علیه محرمانگی داده‌ها و سامانه‌ها.....	۱۳
مبحث اول: دسترسی غیرمجاز.....	۱۳
ماده ۱ - مجازات دسترسی غیرمجاز.....	۱۳
مبحث دوم: شنود غیرمجاز.....	۲۳
ماده ۲ - مجازات شنود غیرمجاز.....	۲۳
مبحث سوم: جاسوسی رایانه‌ای و جرایم وابسته به آن.....	۲۹
ماده ۳ - ارتکاب اعمال غیرمجاز نسبت به داده‌های سری.....	۲۹
ماده ۴ - نقض تدابیر امنیتی سامانه‌ها.....	۳۶
ماده ۵ - تقصیرات مأموران دولتی مسئول.....	۳۷
فصل دوم: جرایم علیه صحت و تمامیت داده‌ها و سامانه‌ها.....	۴۳
مبحث اول: جعل رایانه‌ای.....	۴۳
ماده ۶ - مصادیق و مجازات جعل رایانه‌ای.....	۴۳
ماده ۷ - استفاده از داده‌ها، کارتها یا تراشه‌های محصول.....	۵۲
مبحث دوم: تخریب و اختلال در داده‌ها یا سامانه‌های رایان‌ای و مخابراتی.....	۵۴
ماده ۸ - حذف، تخریب یا اختلال در داده‌ها.....	۵۴
ماده ۹ - از کار انداختن یا ایجاد اختلال در کارکرد سامانه‌ها.....	۶۲
ماده ۱۰ - ممانعت از دسترسی به داده‌ها یا سامانه‌ها.....	۶۷
ماده ۱۱ - تخریب و اختلال در داده‌ها یا سامانه‌های ارائه خدمات ضروری عمومی.....	۶۹
فصل سوم: سرقت و کلاهبرداری مرتبط با رایانه.....	۷۲
ماده ۱۲ - ربایش داده‌های متعلق به دیگری.....	۷۲
ماده ۱۳ - کلاهبرداری رایانه‌ای.....	۸۰
فصل چهارم: جرایم علیه عفت و اخلاق عمومی.....	۸۸
ماده ۱۴ - هرزه‌نگاری (پورنوگرافی).....	۸۸

ماده ۱۵ - معاونت در هرزه‌نگاری و برخی انحرافات به عنوان جرمی مستقل	۹۴
فصل پنجم: هتک حیثیت و نشر اکاذیب	۱۰۲
ماده ۱۶ - هتک حیثیت از طریق تحریف‌نگاری هویت یا هرزه‌نگاری شخصیت ..	۱۰۲
ماده ۱۷ - انتشار یا در دسترس قرار دادن محتویات خصوصی یا اسرار دیگری	۱۰۶
ماده ۱۸ - نشر اکاذیب	۱۱۱
فصل ششم: مسئولیت کیفری اشخاص	۱۱۷
ماده ۱۹ - مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی به مفهوم عام	۱۱۷
ماده ۲۰ - مجازاتهای تجمیمی (تکمیلی) اجباری و تبعی	۱۲۱
ماده ۲۱ - وظایف و مسئولیت کیفری ارائه دهنندگان خدمات دسترسی	۱۲۳
ماده ۲۲ - کارگروه (کمیته) تعیین مصادیق محتوای مجرمانه	۱۲۷
فهرست مصادیق محتوای مجرمانه	۱۲۹
الف) محتوای علیه عفت و اخلاق عمومی	۱۲۹
ب) محتوای علیه مقدمات اسلامی	۱۳۰
ج) محتوا علیه امنیت و آسایش عمومی	۱۳۰
د) محتوای علیه مقامات و نهادهای دولتی و عمومی	۱۳۱
ه) محتوایی که برای ارتکاب جرایم رایانه‌ای به کار می‌رود (محتوای مرتبط با جرایم رایانه‌ای)	۱۳۲
و) محتوایی که تحریک، ترغیب یا دعوت به ارتکاب جرم می‌کند (محتوای مرتبط با سایر جرایم)	۱۳۲
ز) محتوای مجرمانه مربوط به امور سمعی و بصری و مالکیت معنوی	۱۳۳
ح) محتوای مجرمانه مرتبط با انتخابات مجلس شورای اسلامی	۱۳۳
ماده ۲۳ - وظایف و مسئولیت کیفری ارائه دهنندگان خدمات میزبانی	۱۳۶
ماده ۲۴ - استفاده غیرقانونی از پهنای باند بین‌المللی	۱۳۸
فصل هفتم: سایر جرایم	۱۴۰
ماده ۲۵ - ارتکاب سایر اعمال مجرمانه	۱۴۰
فصل هشتم: تشدید مجازاتها	۱۴۲
ماده ۲۶ - تشدید خاص	۱۴۲
ماده ۲۷ - مجازاتهای تجمیمی (تکمیلی) اختیاری در صورت تکرار جرم	۱۴۴

بخش دوم: آیین دادرسی	۱۴۷
فصل اول: صلاحیت	۱۴۹
ماده ۲۸ - قلمروی حاکمیتی ایران در فضای سایبر	۱۴۹
ماده ۲۹ - رسیدگی به جرمی که محل وقوع آن مشخص نیست	۱۵۳
ماده ۳۰ - نهادهای رسیدگی به جرایم رایانه‌ای	۱۵۵
ماده ۳۱ - حل اختلاف در صلاحیت	۱۵۶
فصل دوم: جمع‌آوری ادله‌ی الکترونیکی	۱۶۰
مبحث اول: نگهداری داده‌ها	۱۶۱
ماده ۳۲ - الزام قانونی ارائه‌دهندگان خدمات دسترسی به نگهداری داده‌ها	۱۶۱
ماده ۳۳ - الزام قانونی ارائه‌دهندگان خدمات میزبانی به نگهداری داده‌ها	۱۶۵
مبحث دوم: حفظ فوری داده‌های رایانه‌ای ذخیره شده	۱۶۶
ماده ۳۴ - دستور - حفاظت از داده‌ها	۱۶۶
مبحث سوم: ارائه‌ی داده‌ها	۱۶۹
ماده ۳۵ - دستور ارائه‌ی داده‌های حفاظت شده	۱۶۹
مبحث چهارم: تفتیش و توقیف داده‌ها و سامانه‌های رایانه‌ای	۱۷۲
و مخابراتی	۱۷۲
ماده ۳۶ - شرط صدور دستور تفتیش و توقیف	۱۷۳
ماده ۳۷ - حضور متصرفان قانونی و متصدیان شکام تفتیش و توقیف	۱۷۴
ماده ۳۸ - مفاد دستور تفتیش و توقیف	۱۷۵
ماده ۳۹ - موارد شمول تفتیش داده‌ها یا سامانه‌ها	۱۷۶
ماده ۴۰ - روشهای توقیف داده‌ها	۱۷۷
ماده ۴۱ - موارد توقیف سامانه‌ها	۱۷۷
ماده ۴۲ - روشهای توقیف سامانه‌ها	۱۷۹
ماده ۴۳ - گسترش دامنه تفتیش و توقیف	۱۷۹
ماده ۴۴ - موارد ممنوعیت توقیف داده‌ها یا سامانه‌ها	۱۸۰
ماده ۴۵ - حق اخذ کپی از داده‌های توقیف شده	۱۸۱
ماده ۴۶ - مدت توقیف داده‌ها یا سامانه‌ها	۱۸۲
ماده ۴۷ - نحوه اعتراض به اقدامات مأموران	۱۸۲
مبحث پنجم: شنود محتوای ارتباطات رایانه‌ای	۱۸۴

ماده ۴۸ - مقررات شنود	۱۸۴
فصل سوم: استنادپذیری ادله‌ی الکترونیکی	۱۸۶
ماده ۴۹ - آیین‌نامه نگهداری و مراقبت از ادله‌ی الکترونیکی	۱۸۷
ماده ۵۰ - قابلیت استناد ادله‌ی الکترونیکی	۱۸۷
ماده ۵۱ - تسری مقررات فصول دوم و سوم بخش دوم	۱۸۸
بخش سوم: سایر مقررات	۱۸۹
ماده ۵۲ - تعیین تکلیف راجع به خلأهای ماهوی و شکلی	۱۹۱
ماده ۵۳ - تغییر میزان جزایهای نقدی	۱۹۱
ماده ۵۴ - آیین‌نامه‌های جمع‌آوری و استنادپذیری ادله‌ی الکترونیکی	۱۹۲
ماده ۵۵ - الحاق قانون جرایم رایانه‌ای به قانون مجازات اسلامی	۱۹۳
ماده ۵۶ - لغو قوانین و مقررات مغایر	۱۹۵
پیوستها	۱۹۷
پیوست (۱) وازنامه تشریحی به ترتیب الفبای فارسی	۱۹۹
پیوست (۲) سند راهبردی امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات کشور	۲۰۷
فهرست منابع	۲۱۷

درآمد

۱. در پی وقوع اعمالی در فضای سایبر که موجب اختلال در نظم عمومی و نظم خصوصی در ایران گردید، قانون‌گذار برای برقراری نظم و امنیت و تأمین حقوق و منافع حاکمیت و شهروندان در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات، در بستر فضای سایبر اقدام به تدوین قانون جرایم رایانه‌ای نمود. با انتشار متن قانون^۱، مشخص گردید که مقنن با الحاق این قانون خاص مشتمل بر جنبه‌های ماهوی و شکلی به قانون مجازات اسلامی (ماهوی و عام)، حمایت کیفری را بر دیگر حمایت‌های قانونی ترجیح داده است.

۲. کسانی که معتقد به جرم‌گذاری خاص در حوزه جرایم رایانه‌ای هستند، تاکنون طبقه‌بندیهای متفاوتی از این جرایم ارائه داده‌اند؛ لیکن در تدوین قانون جرایم رایانه‌ای به این تقسیم‌بندیها توجهی نشده و قانون‌گذار، آن را در سه بخش کلی «جرایم و مجازات‌ها»، «آیین دادرسی» و «سایر مقررات» تنظیم نموده است.

۳. قانون جرایم رایانه‌ای ایران و مفاهیم و مصادیق آن، ضرورت نگارش نوشته‌های فنی و تخصصی ویژه‌ای را در حوزه حقوق جنایی رایانه‌ای ایجاب نموده است؛ چرا که مؤلفه‌های آن به روشنی برای عموم اشخاص حقیقی و حقوقی درگیر با نظام عدالت کیفری مشخص نمی‌باشد؛ هم‌چنین، روند روز به روز همراهِ پیچیده‌تر شدن شیوه‌های ارتکاب جرایم در فضای سایبر، شناسایی نقاط قوت و ضعف مواد قانونی و انجام اصلاحات و اضافات لازم در آن را می‌طلبد. به‌علاوه برای بهره‌گیری مطلوب و استفاده بهینه از امکانات و خدمات ارائه شده در این بستر و نیز مصون ماندن از تهدیدهای احتمالی آن و احقاق حقوق و انجام تکالیف توسط کاربران و حاکمیت، لازم است قانون جرایم رایانه‌ای مورد بررسی قرار گیرد.

۱- در جلسه علنی پنجم خرداد سال ۱۳۸۸ در مجلس شورای اسلامی در ۵۶ ماده و ۲۵ تبصره، تصویب و در تاریخ بیستم خرداد همان سال در شورای نگهبان قانون اساسی تأیید شد.

۴. تدوین کتاب پیش رو چند ماه قبل از انتشار متن لایحه جدید مجازات اسلامی به اتمام رسیده و مهیای چاپ گشته بود؛ لیکن با توجه به تغییرات به وجود آمده^۱ و احترام به مخاطبان و نیز برای تحقق هدف نگارندگان مبنی بر تألیف کتابی متفاوت در زمینه نقد و بررسی یکپارچه قانون جرایم رایانه‌ای، جهت بهره‌برداری آسان و سریع نهادهای قضایی و قانون‌گذاری، وکلا و ضابطان دادگستری و پژوهشگران حقوق کیفری فناوری اطلاعات و ارتباطات؛ علیرغم لحاظ مفاد لایحه جدید، متن حاضر، منطبق بر تقسیم‌بندی قانون جرایم رایانه‌ای، به بررسی و شرح ماده به ماده قانون مذکور پرداخته است.

۵. در پایان با کمال تواضع اذعان می‌نماید که پژوهش حاضر عاری از اشکال و اشتباه نبوده و از استادان بزرگوار، محققان گرامی، دانشجویان عزیز و کلیه کسانی که این کتاب را مورد مطالعه قرار می‌دهند، استدعا می‌گردد با اطلاع و تذکر نواقص و نارسائیه‌ها از طریق ناشر محترم و یا پست الکترونیکی به آدرس: m.elahimanesh@yahoo.com یا Law1388@gmail.com امکان ارائه اثر مفیدتری را در آینده فراهم آورند.

محمدرضا الهی منش - ابوالفضل سدره نشین

۱- تدوین‌کنندگان لایحه مجازات اسلامی تغییراتی به شرح ذیل در متن قانون جرایم رایانه‌ای به وجود آورده‌اند: الف) الحاق جنبه‌های ماهوی قانون جرایم رایانه‌ای (مواد ۱ تا ۲۷ از بخش یکم و ماده ۵۲ از بخش سوم) به عنوان بخش سی‌ام از کتاب پنجم - تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده - (مواد ۹۴۴ تا ۹۷۱ لایحه مجازات اسلامی)؛

ب) الحاق جنبه‌های شکلی قانون جرایم رایانه‌ای (مواد ۲۸ تا ۵۱ از بخش دوم و تبصره ماده ۵۲ و ماده ۵۴ از بخش سوم) به عنوان مواد ۳۰۹ تا ۳۳۴ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری؛ ج) نسخ مواد ۵۳، ۵۵ و ۵۶ از بخش سوم قانون جرایم رایانه‌ای.